C/2025/980

2025.2.14.

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Iránymutatás a természet helyreállításáról szóló rendelet ((EU) 2024/1991 rendelet) 14. cikkének (7) bekezdésével összhangban a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó nyomonkövetési módszertanok kidolgozásának keretéről

(C/2025/980)

E bizottsági közlemény célja, hogy segítséget nyújtson a nemzeti hatóságoknak az (EU) 2024/1991 rendelet alkalmazásában. Az uniós jog hitelt érdemlő értelmezése az Európai Unió Bíróságának kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Tartalomjegyzék

Oldal

1. Bevezetés, hatály és jogi keret 1

2. A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elemek nyomon követése 3

2.1. Termőfák a fenntartható agrárerdészeti rendszerekben 3

2.2. Az állandó gyepterületeken található öreg, külterjes gyümölcsösök fái 7

2.3. A sövényeken található termőelemek 8

3. A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutató kiindulási értéke 9

4. Referenciaterület 10

I. MELLÉKLET: A mezőgazdasági tájak biológiai sokféleségének európai nyomon követése (EMBAL) 11

II. MELLÉKLET: Agrárerdészeti rendszerek () 12

III. MELLÉKLET Az integrált igazgatási és kontrollrendszer térinformatikai adatai a MePaR-ból és a GSA-ból.....20

1. Bevezetés, hatály és jogi keret

A természet helyreállításáról szóló rendelet ([1]) célokat és kötelezettségeket határoz meg az európai uniós ökoszisztémák helyreállítására vonatkozóan. A rendelet 11. cikkének (2) bekezdése a mezőgazdasági ökoszisztémák helyreállítására összpontosít, és olyan intézkedések bevezetését írja elő a tagállamok számára, amelyek célja, hogy a mezőgazdasági ökoszisztémákra vonatkozó alábbi három mutató közül legalább kettő tekintetében nemzeti szinten növekvő tendenciát érjenek el: i. gyepterületi lepkepopuláció-index, ii. szervesszén-készlet a szántók ásványi talajaiban, és iii. a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek aránya.

A rendelet 20. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében minden tagállamnak nyomon kell követnie a 11. cikk (2) bekezdésének megfelelően kiválasztott három mutató közül legalább kettőt.

A mutatókat részletesebben a rendelet IV. melléklete határozza meg. A „magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek aránya” mutató leírása olyan elemeket foglal magában, amelyekre jelenleg nem terjednek ki a IV. mellékletben említett szabványos nyomonkövetési módszerek (a szabványos nyomonkövetési módszerek a következőkhöz kapcsolódnak: i. a LUCAS-módszertan ([2]) és a közös agrárpolitika keretében elkészítendő stratégiai tervekről szóló (EU) 2021/2115 rendelet szerinti I.21. mutató, a tájképi elemek tekintetében, valamint ii. a parlagon hagyott földterületek tekintetében a gazdaságszerkezeti felmérések ([3])).

([1]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1991 rendelete (2024. június 24.) a természet helyreállításáról és az (EU) 2022/869 rendelet módosításáról (HL L, 2024/1991, 2024.7.29., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj).

([2]) D'Andrimont, R. et al., Estimation of the share of Landscape Features in agricultural land based on the LUCAS 2022 survey (A tájképi elemekkel rendelkező mezőgazdasági földterületek arányának becslése a LUCAS 2022. évi felmérése alapján), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/5923183, JRC135966 https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135966 és a jövőbeli frissítései.

([3]) Most „integrált mezőgazdasági statisztikai felmérésnek” nevezik.

A természet helyreállításáról szóló rendelet 14. cikkének (7) bekezdése értelmében ezért minden tagállam módszertant dolgozhat ki a IV. mellékletben említett módszertan kiegészítése céljából annak érdekében, hogy a 20. cikk (1) bekezdésének c) pontjában előírtak szerint nyomon kövesse a közös módszerek által nem lefedett, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket.

E célból a 14. cikk (7) bekezdése azt is kimondja, hogy a Bizottságnak iránymutatást kell nyújtania az ilyen módszerek kidolgozásának keretére vonatkozóan.

A szóban forgó kötelezettség teljesítése érdekében ez a közlemény iránymutatást nyújt a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. melléklete szerinti releváns mutató leírásában szereplő, de az abban említett közös módszerek által nem lefedett, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó nyomonkövetési módszerek kidolgozásának keretéről. A közlemény ezért iránymutatást nyújt a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében említett alábbi termőelemek nyomonkövetési módszereinek kidolgozásához: i. a fenntartható agrárerdészeti rendszerekben található termőfák, ii. az állandó gyepterületeken található régi, külterjes gyümölcsösök fái, és iii. a sövényeken található termőelemek. Ezek akkor tekinthetők magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeknek, ha megfelelnek a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében meghatározott feltételeknek, nevezetesen: ha nem használnak rajtuk műtrágyát vagy növényvédő szert, kivéve az alacsony ráfordítású szilárd trágyázást, és amennyiben betakarításukra csak olyan időpontban kerül sor, amikor az nem veszélyezteti a magas fokú biológiai sokféleséget.

A tagállamok szabadon választhatnak olyan más módszertani megközelítéseket (többek között adatgyűjtési és -elemzési módszereket), amelyek a leginkább alkalmasabbak e három termő tájképi elem nyomon követésére, amennyiben ezek a módszerek megfelelnek a IV. melléklet előírásainak.

A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutató által lefedett egyéb elemekre (nevezetesen a nem termelési célú tájképi elemekre és a parlagon hagyott területekre) vonatkozó iránymutatás már elérhető ([4]).

A „magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek aránya" mutató meghatározásának és nyomon követésének leírása és módszertana a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. melléklete szerint

Leírás: a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek – például a védelmi sávok, a sövények, a különálló fák és a facsoportok, a fasorok, a táblaszegélyek, a foltok, az árkok, a patakok, a kis vizes élőhelyek, a teraszok, a kőhalmok, a kőfalak, a tavacskák és a kulturális elemek – mezőgazdasági környezetben jelen lévő állandó, természetes vagy féltermészetes növényzeti elemek, amelyek ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtanak és előmozdítják a biológiai sokféleséget.

Ennek lehetővé tétele érdekében a tájképi elemeket a lehető legkevesebb negatív külső zavarásnak kell kitenni, hogy biztonságos élőhelyeket biztosítsunk a különböző taxonok számára, és ezért e tájképi elemeknek meg kell felelniük az alábbi feltételeknek:

a) nem állhatnak produktív mezőgazdasági felhasználás alatt (beleértve a legeltetést és a takarmánytermelést is), kivéve, ha az ilyen felhasználás a biológiai sokféleség megőrzéséhez szükséges; és

b) nem használható rajtuk műtrágya vagy növényvédő szer, kivéve az alacsony ráfordítású szilárd trágyázást.

A parlagon hagyott földterületek – beleértve az ideiglenesen parlagon hagyott földterületeket is – nagy biodiverzitású tájképi elemnek tekinthetők, amennyiben megfelelnek a fenti a) és b) pontban foglalt kritériumoknak.

A fenntartható agrárerdészeti rendszerek részét képező termőfák vagy az állandó gyepterületeken található régi, külterjes gyümölcsösök fái, valamint a sövényeken található termőelemek szintén magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemnek tekinthetők, amennyiben megfelelnek a második bekezdés b) pontjában meghatározott kritériumnak, és amennyiben a betakarításra csak olyan időpontban kerül sor, amikor az nem veszélyezteti a magas fokú biológiai sokféleséget.

Mértékegység: százalék (az ilyen területek aránya a hasznosított mezőgazdasági területhez képest).

Módszertan: az (EU) 2021/2115 rendelet I. mellékletében szereplő I.21. mutató alapján kidolgozott módszerek, a tájképi elemek tekintetében a LUCAS legfrissebb változata alapján (Ballin M. et al., Redesign sample for Land Use/Cover Area frame Survey [LUCAS], Eurostat 2018), valamint a parlagon hagyott területek tekintetében a Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure című online Eurostat-kiadvány alapján, továbbá – adott esetben – azon magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek tekintetében, amelyekre a fenti módszertan nem terjed ki, a tagállamok által e rendelet 14. cikkének (7) bekezdésével összhangban kidolgozott módszertan.

A LUCAS-módszertant rendszeresen frissítik annak érdekében, hogy megbízhatóbbak legyenek az Unióban felhasznált adatok, valamint a tagállamok által nemzeti szinten, a nemzeti helyreállítási terveik végrehajtása során felhasznált adatok.

([4]) A KAP I.21 mutatóját lásd: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135966.
A parlagon hagyott területek tekintetében lásd: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ef_lus_allcrops__custom_13980409/default/table?lang=en.

2. **A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elemek nyomon követése**

Ezen iránymutatás célja, hogy keretet biztosítson a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében ismertetett alábbi három, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elem nyomon követésére szolgáló kritériumok és módszertan kidolgozásához:

— fenntartható agrárerdészeti rendszerekben található termőfák, a IV. mellékletben meghatározott feltételek tiszteletben tartása mellett,

— az állandó gyepterületeken található régi, külterjes gyümölcsösök fái, a IV. mellékletben meghatározott feltételek tiszteletben tartása mellett,

— a sövényeken található termőelemek, a IV. mellékletben meghatározott feltételek tiszteletben tartása mellett.

Ezen iránymutatás összefüggésében a fa vagy a sövény valamely eleme akkor minősül termőnek, ha azt bármely részének (gyümölcsök, kéreg, ágak, faanyag) kitermelésére/felhasználására ültették, és aktívan gondozzák (például sövénytelepítés, egyéb rendszeres vágás, néha oltás és metszés). A termelési célból telepített fák az ültetésük pillanatától kezdve termőnek minősülnek, mivel ettől a pillanattól kezdve ennek megfelelően gondozzák őket.

A természet helyreállításáról szóló rendelet 14. cikkének (7) bekezdésében előírtak szerint a három, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elem nyomon követése érdekében a tagállamok nyomonkövetési módszereket dolgozhatnak ki a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében szereplő, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elemek mindegyikére vagy némelyikére (például csak egyre) vonatkozóan.

E három termőelem esetében a tagállamok kiigazíthatják/javíthatják a már meglévő nemzeti módszereket is annak érdekében, hogy azok jobban megfeleljenek a természet helyreállításáról szóló rendelet által támasztott, a IV. mellékletben felsorolt és a közös módszer által nem lefedett, magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek nyomon követésére vonatkozó igényeknek ([5]).

2.1. **Termőfák a fenntartható agrárerdészeti rendszerekben**

Ez a szakasz az agrárerdészeti területek és a fenntartható agrárerdészeti rendszerek azonosítására, valamint az azonosított területeken található termőfák elszámolására szolgáló eljárást ismerteti.

Leírás

Az Európai Bizottság meghatározása szerint az agrárerdészet „olyan földhasználati rendszer, amelyben ugyanazon a földterületen fákat is nevelnek és mezőgazdasági tevékenységet is folytatnak” ([6]).

Egy részletesebb meghatározás szerint az agrárerdészet olyan földhasználati rendszereket és gyakorlatokat jelent, amelyekben ugyanazon parcellán vagy földgazdálkodási egységen szándékosan fás évelőket is nevelnek és egyéb növénykultúrákat is termesztenek és/vagy állatokat tartanak, anélkül, hogy megmaradó erdőállományt kívánnak létrehozni. A fák a parcellákon állhatnak egyedül, csoportokban vagy sorokban, a legeltetés pedig történhet a parcellákon belül (szántóföldi növénykultúrával kombinált erdőművelés, erdei legeltetés, legeltetett vagy köztes termesztéses gyümölcsös), vagy a parcellák közötti részeken (sövények, fasorok) ([7]).

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), a Nemzetközi Agrárerdészeti Kutatóközpont (International Centre for Research in Agroforestry – ICRAF) / Agrárerdészeti Globális Központ (World Agroforestry Centre – WAC) meghatározása szerint az agrárerdészet ([8]), ([9]) olyan földhasználati rendszerek és technológiák közös megnevezése, amelyek esetében ugyanazon a földgazdálkodási egységeken szándékosan használnak fás évelő növényeket […] mezőgazdasági növényekkel és/vagy állatokkal együtt, valamilyen térbeli elrendezésben vagy időbeli sorrendben. Az agrárerdészeti rendszerekben ökológiai és gazdasági kölcsönhatások is vannak a különböző összetevők között.

([5]) Például a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás mutatójának 2. típusa (a 2014–2022-es KAP I.09. hatásmutatója) magában foglalhatja a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében felsorolt termőfákat is, például az állandó gyepterületeken található régi, külterjes gyümölcsösök fáit. Hasonlóképpen, a jelentős természeti értéket képviselő mutató alapján azonosított agrárerdészeti rendszerek kiindulópontként szolgálhatnak a fenntartható agrárerdészeti rendszerek és az azokban található termőfák azonosításához. A 2. típus az alacsony intenzitású mezőgazdaság, valamint olyan természetes és strukturális elemek mozaikjával rendelkező mezőgazdasági földterületet jelenti, mint például táblaszegélyek, sövények, kőfalak, erdős vagy cserjés foltok, kisebb folyók stb.

([6]) Bizottsági szolgálati munkadokumentum – „Guidelines on Biodiversity-Friendly Afforestation, Reforestation and Tree Planting” (Iránymutatások a biológiai sokféleséget támogató erdőtelepítésre, újraerdősítésre és faültetésre vonatkozóan), SWD(2023) 61 final.

([7]) Az „Agrárerdészeti rendszerek létrehozása” vidékfejlesztési alintézkedésről, különösen az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 21. cikke (1) bekezdésének b) pontjában és 23. cikkében foglalt 8. intézkedésről szóló magyarázó adatlap szerint, https://euraf.isa.utl.pt/sites/default/files/pub/docs/08_measure_fiche_art_23_agroforesty_final.pdf.

([8]) https://www.fao.org/agroforestry/about-agroforestry/overview/en.

([9]) https://www.cifor-icraf.org/knowledge/publication/33671/.

Az ICRAF szerint ez a meghatározás a következőket jelenti:

— az agrárerdészeti rendszer általában két vagy több növényfajt (illetve két vagy több növény- és állatfajt) foglal magában, ahol a növényfajok közül legalább az egyik fás szárú évelő,

— az agrárerdészeti rendszernek mindig két vagy több produktuma van,

— az agrárerdészeti rendszer ciklusa mindig több mint egy év, és

— ökológiai (szerkezeti és funkcionális) és gazdasági szempontból még a legegyszerűbb agrárerdészeti rendszer is összetettebb, mint egy monokultúrás rendszer.

A FAO az agrárerdészetet három fő rendszertípusba sorolja be (lásd a II. mellékletben található példákat):

1. szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti rendszerek (fák és egynyári vagy évelő növénykultúrák kombinációja, például köztes termesztés);

2. erdei legeltetési rendszerek (fák és háziasított állatok legeltetésének kombinációja egy legelőn);

3. agrárerdészeti legeltetési rendszerek: (a három elem, nevezetesen a fák, az állatok és a növények kombinációja).

Összefoglalva, figyelembe véve a fenti fogalommeghatározásokat, megállapítható, hogy:

— Az agrárerdészeti rendszer egyik alapvető jellemzője, hogy a fás évelő növényeket (fákat) szándékosan egyesíti növényekkel és/vagy állatokkal.

— Szűk értelmű fogalommeghatározás szerint az agrárerdészeti rendszernek legalább 10 %-os faborítottsággal kell rendelkeznie ([10]). A tágabb értelmű fogalommeghatározás mindössze 5 %-ot ír elő. A faborítottság maximális sűrűségét is meg lehet határozni, mivel a legtöbb esetben a növénytermesztést és az erdőgazdálkodást ötvöző szántóföldi agrárerdészeti rendszerek nagyobb sűrűség esetén nem életszerűek. Bizonyos körülmények között azonban az erdei legeltetési rendszerekben, beleértve a fás legelőket is, szinte teljes faborítottság mellett is lehetnek legelők a fák árnyékában. Ezért, ha szükséges, a faborítottság maximális sűrűségét csak nemzeti vagy regionális szinten lehet meghatározni.

Meg kell jegyezni, hogy az állandó gyepterületek öreg, külterjes gyümölcsöseiben található fák a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek sajátos típusát képezik, és nem tartoznak ebbe a kategóriába (lásd a 2.2. szakaszt).

Az agrárerdészeti területeknek a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletével összefüggésben történő azonosítása érdekében az erdőterületek/fák és a nyílt mezőgazdasági területek (gyepterület vagy szántó) ajánlott arányát a tagállam határozza meg, figyelembe véve a helyi talaj- és éghajlati adottságokat, az erdei fajokat (a gondozott fák és cserjék), valamint a földterület mezőgazdasági hasznosításának szükségességét.

A KAP stratégiai tervekben minden tagállam meghatározhatja a fák és a szántóterület, az állandó kultúrák vagy a gyepterületek azon kombinációját, amely mezőgazdasági területnek tekintendő (a mezőgazdasági parcellaazonosító rendszerben – MePaR – az agrárerdészeti területek körülhatárolása céljából).

A tagállamok ezeket (a KAP stratégiai tervekben szereplő) fogalommeghatározásokat felhasználhatják az agrárerdészeti parcellák körülhatárolására, amelyek azután a fenntartható agrárerdészeti rendszerek azonosításának és leírásának alapját képezik. A tudományos szakirodalomban nincs egységes meghatározás a fenntartható vagy nem fenntartható agrárerdészetre; a fenntarthatósági kritériumokat a tagállamoknak kell meghatározniuk a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletének alkalmazásában.

Ami az integrált igazgatási és kontrollrendszer téradatainak újrafelhasználását illeti, a tagállamok az INSPIRE-irányelvben ([11]) foglalt kötelezettségeknek megfelelően az uniós geoportálon ([12]) keresztül megosztanak néhány térinformatikai (MePaR és GSA) adatot, különösen a tájképi elemekre vonatkozóan (lásd: III. melléklet).

([10]) FAO, Zomer et al., „Trees on Farm: Analysis of Global Extent and geographical Patterns of Agroforestry”, ICRAF 89. sz. munkadokumentum, Kenya, 2009.

([11]) Az Európai Parlament és a Tanács 2007/2/EK irányelve (2007. március 14.) az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra (INSPIRE) kialakításáról (HL L 108., 2007.4.25., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/2/2024-11-26).

([12]) https://inspire-geoportal.ec.europa.eu/srv/eng/catalog.search, az (EU) 2021/2116 rendelet 67. cikke jogi kötelezettséget ír elő az integrált igazgatási és kontrollrendszer adatainak megosztására vonatkozóan.

A fenntartható agrárerdészetnek számos előnye van, például a mezőgazdasági termelők megélhetésének javítása a magasabb jövedelem, a megnövekedett biológiai sokféleség, a jobb talajszerkezet és -egészség, a csökkent erózió és a szénmegkötés eredményeképp ([13]). A világ számos részén a fenntartható agrárerdészetben dolgozó mezőgazdasági termelők szintén a terméshozamok növekedéséről számolnak be ([14]).

A környezeti fenntarthatóságot ([15]) azonban számos tényező veszélyeztetheti, önmagában vagy együttesen, például a faállomány változó sűrűsége, a növényvédő szerek és/vagy műtrágyák használata, az alullegeltetés és a túllegeltetés.

Módszertan

Annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében meghatározott feltételeket teljesítő, fenntartható agrárerdészeti rendszerekben található termőfákat, a tagállamoknak az alábbi hat felsoroláspontban meghatározott lépéseket célszerű követniük.

1. A referenciaterületen ([16]) található agrárerdészeti területek azonosítása az ilyen területek meglévő nemzeti térképeinek felhasználásával, feltéve, hogy ezek a térképek megfelelő minőségűek. Más rendelkezésre álló információforrások is felhasználhatók, ha az ezekben a forrásokban szereplő agrárerdészeti osztályok összhangban vannak a tagállamok fogalommeghatározásaival. A tagállamok például felhasználhatják a MePaR-jukban rögzített legfrissebb információkat – amennyiben rendelkezésre állnak – a mezőgazdasági terület kijelölésére, a szántóterületek, az állandó gyepterületek és az állandó kultúrák közötti különbségtételre, valamint az agrárerdészeti rendszerek azonosítására (az (EU) 2022/1172 rendelet 2. cikke (7) bekezdésének b) pontja). Attól függően, hogy egy tagállam melyik meghatározást választotta, a MePaR jelmagyarázata tartalmazhatna olyan osztályokat, mint „Szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti rendszer" vagy „Fűvel borított agrárerdészeti rendszer (20 %-ban fás)" vagy „Fűvel borított agrárerdészeti rendszer (50 %-ban fás)". A tagállamok a földrajzi térinformatikai kérelmezési rendszeren (Geospatial Application System – GSA) keresztül benyújtott éves mezőgazdasági termelői kérelmekből származó további információkat is felhasználhatnak. A területi monitoring rendszer (AMS) eredményei bizonyos rögzített információk megerősítésére szolgálhatnak.

   Alternatív vagy kiegészítő megközelítés lehet az agrárerdészeti területek azonosítása a kapcsolódó élőhelytípusoknak az EUNIS ([17]) és az élőhelyvédelmi irányelv I. melléklete szerinti feltérképezése alapján. Alternatív megoldásként, ha más információ nem áll rendelkezésre, hozzávetőleges becslés található a Corine felszínborítási nyilvántartásban (2.4.4. osztály: „Agroerdészeti területek") ([18]).

   Emellett a LUCAS Core felhasználható az agrárerdészet előfordulási valószínűségének ([19]) levezetésére, az azonosítás folyamatát elősegítendő.

2. Fenntartható agrárerdészeti rendszerek meghatározása (a korábban azonosított agrárerdészeti területeken belül) a tagállam vagy annak egy régiója biogeográfiai sajátosságainak és az agrárerdészet adott típusának megfelelően. A tagállamok ezt például a következőkre vonatkozó küszöbértékek meghatározásával tehetik meg: i. faállomány-sűrűség (pl. a minimális és maximális faállomány-sűrűség meghatározása), ii. a legeltetés feltételei, időzítése és/vagy időtartama (pl. a tagállamoknak meg kell határozniuk az állatállomány minimális és maximális sűrűségét).

   Annak eldöntése, hogy a gazdálkodás mely típusai zárnák ki a rendszert a fenntarthatónak minősítésből: például az ágcsonkok és a vastag holtfák eltávolítása; idegenhonos inváziós fajok vagy egzotikus fajok ültetvényei, amelyek kevés előnnyel járnak a biológiai sokféleség szempontjából; sűrűn ültetett, rövid vágásfordulójú sarjerdő/gyorsan növő fák.

([13]) Eurostat Integrált Gazdaságstatisztikai kézikönyv https://wikis.ec.europa.eu/display/IFS/3.5+IFS+Soil+management.
([14]) https://wikis.ec.europa.eu/display/IMAP („Impacts of farming practices on environment and climate"„Farming practices (fiches)": „Agroforestry") (A mezőgazdasági gyakorlatok hatása a környezetre és az éghajlatra Mezőgazdasági gyakorlatok (adatlapok): Agrárerdészet).
([15]) A fenntarthatóság társadalmi és gazdasági dimenziói nem képezik ezen iránymutatás részét.
([16]) Lásd a 4. fejezetet.
([17]) Európai természetvédelmi információs rendszer, https://eunis.eea.europa.eu/habitats.jsp.
([18]) A Corine felszínborítási nyilvántartást az Európai Környezetvédelmi Ügynökség Kopernikusz szárazföld-monitoring szolgáltatása készíti, és az európai felszínborításról/földhasználatról nyújt tájékoztatást nyújt. https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover és https://land.copernicus.eu/content/corine-land-cover-nomenclature-guidelines/html/index-clc-244.html.
([19]) https://ec.europa.eu/eurostat/documents/205002/8072634/LUCAS-Agro-forestry-report.pdf.

3. A fenntartható agrárerdészet meghatározásakor a tagállamoknak a következő két kritériumot célszerű alkalmazniuk:

— Az első kritérium az agrárerdészeti rendszer kialakítása (pl. változatos fajösszetétel, őshonos fajok, területspecifikus fa-/cserjesűrűség stb.). Általában elmondható, hogy talaj- és éghajlati korlátoktól függően a lombhullató fákat és/vagy keményfafajokat, például olajbogyót, gesztenyét, diót és cseresznyét magukban foglaló agrárerdészeti rendszerek több előnyt biztosítanak a biológiai sokféleség szempontjából.

— A második kritérium a gazdálkodás jellege. Megfelelő gazdálkodást (beleértve a talajgazdálkodást is) kell végezni a rendszer fenntarthatóságának biztosítása (és a tűzveszély csökkentése) érdekében, valamint olyan stratégiákat kell alkalmazni, amelyek elősegítik a heterogenitást. Ez azt jelenti, hogy adekvát kitermelést kell folytatni, különösen a kitermelés gyakorisága stb. tekintetében (például a késői és rugalmas kitermelés révén jól karbantartott kifejlett állományok több szenet képesek tárolni, mint a fiatal állományok, míg az erősen bolygatott és intenzíven művelt, rövid vágásfordulójú ültetvények alacsony biológiai sokféleséggel és szén-dioxid-tárolási előnyökkel jár).

A területgazdálkodáson és/vagy a nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatásokon alapuló, fenntarthatósági potenciállal rendelkező agrárerdészeti rendszerekre e dokumentum II. mellékletében találhatók példák.

4. Azon fák kizárása ([20]), amelyeken növényvédő szert és/vagy műtrágyát használnak (kivéve az alacsony ráfordítású szilárd trágyázást). A tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy mit tekintenek „alacsony ráfordítású szilárd trágyázásnak”; ezt pedig a vonatkozó tudományos kutatások alapján tehetik meg. A ráfordítás „maximális” szintjét nemzeti szinten kell meghatározni. A tudományos bizonyítékok alapján évente 30–50 kg nitrogén/hektár bevitel szükséges (30–50 kg N ha-1 é-1) ([21]).

5. Azon fák kizárása, amelyek esetében a betakarításra olyan időpontban kerül sor, amikor az veszélyezteti a magas fokú biológiai sokféleséget, beleértve a faanyag eltávolítását vagy a nem megfelelő időben történő kaszálást ([22]).

A 4. és 5. lépés a következő megközelítések és/vagy adatforrások egyikének vagy kombinációjának alkalmazásával értékelhető:

— a mezőgazdasági termelő nyilatkozata (a tagállamok bekérhetik ezen információt a KAP-kifizetési kérelem részeként, ha a mezőgazdasági termelő területalapú KAP-támogatást vagy nemzeti rendszerek keretében nyújtott támogatást, például állami támogatást igényel),

— az ezen iránymutatásban leírt és a IV. mellékletben foglalt feltételeknek megfelelő, fenntartható agrárerdészeti rendszerek fenntartására vagy létrehozására irányuló uniós, nemzeti vagy egyéb finanszírozási rendszerekből származó információk, amennyiben rendelkezésre állnak,

— a tagállam illetékes hatóságai által szervezett helyszíni felmérés a feltételek ellenőrzésére:

  — a IV. mellékletben meghatározott b) feltétel ([23]) teljesülésének ellenőrzése interjúk útján,

  vagy

  — a tájképi elemek biológiai sokféleségre vonatkozó értékének ellenőrzése, például az EMBAL ([24]) (lásd az I. mellékletet) vagy a tagállam által meghatározott bármely más megfelelő eszköz használatával, továbbá a fák biodiverzitási értékét leíró jellemzők megfelelő küszöbértékének meghatározása révén.

([20]) A természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében szereplő mutatóleírásban meghatározott feltételeknek való megfelelés érdekében.

([21]) EU Agricultural Outlook for markets and income 2018-2030 (Az EU mezőgazdasági kilátásai a piacokra és a jövedelemre vonatkozóan, 2018–2030) https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2021-01/medium-term-outlook-2018-report_en_0.pdf.

([22]) Lásd például az (EU) 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti közös agrárpolitikai stratégiai tervekben szereplő agrár-ökológiai programok és a biológiai sokféleséget célzó agrár-környezetvédelmi intézkedések időbeli korlátozásait – 31. és 70. cikk.

([23]) b) feltétel: „*nem használható rajtuk műtrágya vagy növényvédő szer, kivéve az alacsony ráfordítású szilárd trágyázást*”.

([24]) Az EMBAL a megfelelően meghatározott és felmért statisztikailag reprezentatív minta esetén alkalmazható megoldás.

6. Végezetül a fával borított terület becslése. Tekintettel arra, hogy csak a termőfák számítanak tájképi elemnek, nem pedig a teljes parcella, meg kell becsülni a fával borított terület nagyságát. A fenntartható agrárerdészeti parcellák azonosítását/körülhatárolását követően a fákkal borított terület a következő adatforrások felhasználásával mérhető/becsülhető:

   — ortofotók,

   — a Kopernikusz szárazföld-monitoring szolgáltatás (CLMS) szerinti faborítottság ([25]),

   — helyszíni felmérések,

   — megfelelő felbontású műholdas képek,

   — amennyiben rendelkezésre állnak, agrárerdészeti gazdálkodási tervek, feltéve, hogy azok tartalmazzák a szóban forgó információkat ([26]).

2.2. **Az állandó gyepterületeken található öreg, külterjes gyümölcsösök fái**

Ez a szakasz az állandó gyepterületeken található öreg, külterjes gyümölcsösök azonosítására és az ott található, a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében meghatározott feltételeknek megfelelő fák figyelembevételére szolgáló eljárást ismerteti. Az öreg gyümölcsös hosszú ideje meglévő, telepített gyümölcsös, amelyet általában gyümölcstermő vagy héjas gyümölcsöt termő érett fák alkotnak. A külterjes gyümölcsösöket (az intenzív rendszerekhez képest) alacsony faállomány-sűrűséggel, állandó gyepterületen ültetik. A fák közötti távolság a gyümölcsfajtától függően változik. Az állandó gyepterület esetében az (EU) 2115/2021 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének c) pontjában meghatározott KAP-meghatározás alkalmazható.

Leírás

A külterjes öreg gyümölcsösök szerkezetileg és ökológiailag hasonlóak bizonyos agrárerdészeti típusokhoz (például a fás legelőkhöz), ahol a lágyszárú vegetációban szabadon növő fák találhatók, de az alábbi öt jellemzővel megkülönböztethetők az agrárerdészeti rendszerektől ([27]):

— összetétel: A gyümölcsösök jellemzően gyümölcsöt és/vagy héjas gyümölcsöt termő fafajokból állnak, például alma, körte, cseresznye, ringló, szilva, birs, őszibarack, dió vagy mogyoró (pl. Rosaceae, Juglandaceae),

— az állandó gyepterületen található öreg gyümölcsösök fáinak általában sűrűbb elrendezése,

— az egyes élőhelyfoltok általában kisebb kiterjedése az agrárerdészeti rendszerekhez képest,

— az öreg, külterjes gyümölcsösökben a fákat gyümölcs- és héjasgyümölcs-termesztés céljából termesztik, amelyet általában olyan tevékenységek révén érnek el, mint az oltás és a metszés, míg a hagyományos agrárerdészetben a fákat a faanyagukért (papírgyártáshoz, bútorgyártáshoz stb.), parafájukért, makkjukért vagy egyéb felhasználási célokra is termeszthetik,

— a gyümölcsösök gondozásának szerves részét képező lágyszárú vegetáció legeltetése vagy vágása. Ez egyes agrárerdészeti rendszerekben is alkalmazható gyakorlat.

A tagállamok a helyi körülményektől és hagyományoktól függően ezt az öt sajátos jellemzőt használhatják e területek azonosítására.

Módszertan

Annak érdekében, hogy figyelembe lehessen venni a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében meghatározott feltételeket teljesítő, állandó gyepterületeken található öreg, külterjes gyümölcsösök fáit, a tagállamoknak az alábbi öt felsoroláspontban meghatározott lépéseket célszerű követniük.

1. A gyümölcsös parcellák azonosítása és feltérképezése nemzeti vagy regionális nyilvántartások, térképek vagy összeírások segítségével, amennyiben rendelkezésre állnak ilyenek (az öreg gyümölcsösökről már rendelkezésre állhat nyilvántartás).

([25]) https://land.copernicus.eu/en/products/high-resolution-layer-tree-cover-density.

([26]) Ez az iránymutatás nem kéri a tagállamoktól, hogy ilyen agrárerdészeti gazdálkodási terveket dolgozzanak ki. Ha azonban léteznek ilyen tervek, azok felhasználhatók információforrásként.

([27]) UK Biodiversity Action Plan Priority Habitat Descriptions, Traditional Orchards, https://data.jncc.gov.uk/data/2829ce47-1ca5-41e7-bc1a-871c1cc0b3ae/UKBAP-BAPHabitats-56-TraditionalOrchards.pdf.

Amennyiben nem áll rendelkezésre nemzeti nyilvántartás, a MePaR-ban / a földrajzi térinformatikai kérelmezési rendszerben (GSA) / a KAP területmegfigyelő rendszerében rendelkezésre álló, gyümölcsös parcellákra vonatkozó információk kombinálhatók ortofotókból, nagy felbontású, távérzékelés útján kapott multitemporális képekből vagy (a tagállam illetékes hatósága által szervezett) közvetlen felmérésekből származó információkkal, biztosítandó, hogy csak az állandó gyepterületeken található gyümölcsösök legyenek azonosítva.

2. Az „öreg, külterjes gyümölcsösök” meghatározása az ország sajátosságainak (például a helyi viszonyoknak és hagyományoknak) megfelelően, mind a „külterjes”, mind az „öreg” meghatározásával (például a gazdálkodás típusa/intenzitása és a fák átlagos kora vagy az öreg fák jelenléte/lefedettsége/aránya alapján), valamint szükség esetén a maximális és minimális faállomány-sűrűségre vonatkozó küszöbértékek meghatározásával.

3. Azon fák kizárása, amelyeken növényvédő szert és/vagy műtrágyát használnak. A tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy mit tekintenek „alacsony ráfordítású szilárd trágyázásnak”; ezt a vonatkozó tudományos kutatások alapján tehetik meg. A szilárd trágyázás „maximális” szintjét nemzeti szinten kell meghatározni. A tudományos bizonyítékok alapján évente 30–50 kg nitrogén/hektár bevitel szükséges.

4. Azon fák kizárása, amelyek esetében a betakarításra olyan időpontban kerül sor, amikor az veszélyezteti a magas fokú biológiai sokféleséget.

A 3. és 4. lépés a következő három adatforrás egyikének vagy kombinációjának alkalmazásával értékelhető:

— a mezőgazdasági termelő nyilatkozata (a tagállamok bekérhetik ezt az információt a KAP-kifizetési kérelem részeként, ha a mezőgazdasági termelő területalapú KAP-támogatást vagy nemzeti rendszerek keretében nyújtott támogatást igényel),

— az ezen iránymutatásban leírt és a IV. mellékletben foglalt feltételeknek megfelelő, öreg, külterjes gyümölcsösök megőrzésére, helyreállítására és/vagy fenntartására irányuló uniós, nemzeti vagy egyéb finanszírozási rendszerekből származó információk, amennyiben rendelkezésre állnak,

— a tagállam illetékes hatósága által szervezett helyszíni felmérés a feltételek ellenőrzésére:

  — a b) feltétel teljesülésének ellenőrzése interjúk útján,

    vagy

  — a tájképi elemek biológiai sokféleségre vonatkozó értékének ellenőrzése, például az EMBAL (lásd az I. mellékletet) vagy hasonló megközelítés alkalmazásával, továbbá a fák biodiverzitási értékét leíró jellemzők megfelelő küszöbértékének meghatározása révén.

5. Végezetül a fával borított terület becslése: tekintettel arra, hogy csak a termőfák számítanak tájképi elemnek, nem pedig a teljes parcella, meg kell becsülni a fával borított terület nagyságát. Az állandó gyepterületeken található öreg, külterjes gyümölcsösök parcelláinak azonosítását és körülhatárolását követően a fákkal borított terület a következő források felhasználásával mérhető/becsülhető:

  — ortofotók,

  — a Kopernikusz szárazföld-monitoring szolgáltatás (CLMS) szerinti faborítottság,

  — helyszíni felmérések,

  — megfelelő felbontású műholdas képek.

2.3. **A sövényeken található termőelemek**

Ez a szakasz a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében meghatározott kritériumoknak megfelelő sövényeken található termőelemek figyelembevételére vonatkozó eljárást ismerteti.

Leírás

A tagállamoknak azonosítaniuk kellene a sövényeken található olyan termőelemeket (pl. gyümölcsfák és bogyós gyümölcsök), amelyeken nem használnak műtrágyát vagy növényvédő szereket (kivéve az alacsony ráfordítású szilárd trágyázást), és amelyek esetében a betakarításra nem olyan időpontban kerül sor, amikor az veszélyeztetné a magas fokú biológiai sokféleséget.

Módszertan

Azonosítás: A sövényeken található termőelemeket az alábbi négy alpontban meghatározott adatforrások és/vagy megközelítések egyikének vagy kombinációinak alkalmazásával lehet értékelni:

— a mezőgazdasági termelő nyilatkozata (a tagállamok bekérhetik ezen információt a KAP-kifizetési kérelem részeként, ha a mezőgazdasági termelő területalapú KAP-támogatást vagy nemzeti rendszerek keretében nyújtott támogatást, például állami támogatást igényel),

— amennyiben rendelkezésre állnak, uniós, nemzeti vagy egyéb finanszírozási rendszerek a következők tekintetében: i. sövények telepítése, fenntartása és megőrzése, vagy ii. évelő fás növényzetből (termőcserjékből és/vagy -fákból) álló lineáris elemek megtartása és/vagy fenntartása az ezen útmutatóban leírtak szerint és a IV. melléklet feltételeinek megfelelően.

— A termőelemek az EMBAL-felmérés (lásd: I. melléklet) vagy azzal egyenértékű, a tájképi elemek természetes értékének megállapítását célzó felmérések keretében végzett közvetlen megfigyeléssel is értékelhetők, és a mezőgazdasági termelőkkel folytatott interjúk révén ellenőrizni kell a b) feltételnek való megfelelést is.

— Végezetül és a helyi sajátosságoktól függően a tagállamok statisztikai mintavétel és elemzés alapján becslést adhatnak a termőelemekről, feltéve, hogy ez a becslés megfelel a természet helyreállításáról szóló rendelet IV. mellékletében foglalt feltételeknek, és megfelelő mintavételi eljárásokat alkalmaz.

A b) feltételeknek való megfelelés ellenőrzése érdekében a tagállamoknak meg kell határozniuk, hogy mit tekintenek „alacsony ráfordítású szilárd trágyázásnak"; ezt a vonatkozó tudományos kutatások alapján tehetik meg. Azt a „maximális" szintet, ami még alacsony ráfordítású szilárd trágyázásnak tekinthető, nemzeti szinten kell meghatározni. A tudományos bizonyítékok alapján évente 30–50 kg nitrogén/hektár bevitel szükséges.

A mezőgazdasági földterületen található sövények azonosítása céljából a LUCAS tájképi elemek modul szerinti, a sövények azonosítására vonatkozó iránymutatások követhetők ([28]).

A termőelemekkel borított terület becslése: Tekintettel arra, hogy csak a termőelemek számítanak tájképi elemnek, nem pedig a teljes sövény, meg kell becsülni a termőelemekkel borított terület nagyságát. A sövények termőelemeinek azonosítását követően a terület a következő forrásokból becsülhető meg:

— ortofotók,

— a Kopernikusz szárazföld-monitoring szolgáltatás (CLMS) szerinti faborítottság (fák esetében),

— helyszíni felmérések,

— megfelelő felbontású műholdas képek.

3. **A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutató kiindulási értéke**

A természet helyreállításáról szóló rendelet által meghatározott kötelezettségek előrehaladásának és teljesítésének nyomon követése érdekében azoknak a tagállamoknak, amelyek a 11. cikk (2) bekezdésének való megfelelés céljából a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutatót választották, a „magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek arányának" nyomon követését a 20. cikk értelmében a természet helyreállításáról szóló rendelet hatálybalépésétől (azaz 2024. augusztus 18-tól) kezdődően legalább hatévente, vagy amennyiben az a 2030-ig növelendő tendenciák teljesítésének értékeléséhez szükséges, ennél gyakrabban kell elvégezniük. Továbbá, a természet helyreállításáról szóló rendelet 15. cikke (3) bekezdésének j) pontja szerint a nemzeti helyreállítási tervben egyéb elemek mellett fel kell tüntetni „a mezőgazdasági ökoszisztémákra vonatkozó, a 11. cikk (2) bekezdésével összhangban kiválasztott mutatóknak, valamint arra való alkalmasságuknak a bemutatását, hogy szemléltessék az érintett tagállamon belüli mezőgazdasági ökoszisztémák biológiai sokféleségének javulását". Amennyiben a tagállamok a 11. cikk (2) bekezdésének való megfelelés céljából a „magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek arányát" választják, az e mutatóra vonatkozó kiindulási értékeket belefoglalhatják nemzeti helyreállítási tervükbe annak érdekében, hogy jobban fel tudják mérni az e mutató tekintetében a növekvő tendencia eléréséhez szükséges előrehaladást, összhangban a természet helyreállításáról szóló rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével.

A kiindulási érték a mutatónak a természet helyreállításáról szóló rendelet hatálybalépésének időpontjában érvényes nyomonkövetési adatokon vagy a hatálybalépés előtt megszerzett legfrissebb adatokon alapuló értéke.

([28]) https://ec.europa.eu/eurostat/documents/205002/13686460/C1-LUCAS-2022.pdf, 127. o.

4. **Referenciaterület**

A természet helyreállításáról szóló rendeletben szereplő mutató a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemeket magukban foglaló mezőgazdasági földterületek aránya, ami azt jelenti, hogy minden mezőgazdasági területen (a KAP I.21. mutatója szerinti mezőgazdasági terület) beszámíthatók a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek (amennyiben teljesülnek az a) és b) pont szerinti követelmények).

A mutató a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek által lefedett (mezőgazdasági területen belüli) terület és a hasznosított mezőgazdasági terület (MHT) ([29]) aránya (%).

A természet helyreállításáról szóló rendelet magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutatójának kiszámításához a KAP I.21. mutatójának számlálóját össze kell adni a többi alkotóelem területével (nevezetesen: a parlagon hagyott földterület és a IV. mellékletben felsorolt és a tagállam által választott, a magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező, termelési célú tájképi elemek), és az így kapott összeget el kell osztani a hasznosított mezőgazdasági területtel ([30]).

A magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemekre vonatkozó mutató különböző összetevőit ezért a IV. mellékletben javasolt módszertan alapjául szolgáló LUCAS tájképi elemek modulban ([31]) meghatározott termőterülethez tartozóként kell azonosítani (KAP I.21 mutató). Termőterület minden olyan földterület, amelyet aktívan mezőgazdasági célra használnak, beleértve az ideiglenesen nem termelő parcellákat (parlagon hagyott területek), amelyek egyébként mezőgazdasági termelés céljára rendelkezésre állnak. A zöldövezeti és szabadidős kertek, köztük a konyhakertek nem tartoznak bele ebbe a mezőgazdaságiföldterület-meghatározásba. A nem hasznosított mezőgazdasági területek ([32]) nem tartoznak ide.

([29]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Utilised_agricultural_area_(UAA).

([30]) A JRC egy kutatása szerint a hasznosított mezőgazdasági terület kiterjedése és a mezőgazdasági földterület kiterjedése közötti, a KAP I.21. mutatóban kiszámított korreláció mértéke nagyon erős. D'Andrimont, R. et al., Estimation of the share of Landscape Features in agricultural land based on the LUCAS 2022 survey (A tájképi elemekkel rendelkező mezőgazdasági földterületek arányának becslése a LUCAS 2022. évi felmérése alapján), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2024, doi:10.2760/5923183, JRC135966, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC135966.

([31]) LUCAS 2022 (Land Use/Cover Area Frame Survey), C1. műszaki referenciadokumentum, Útmutató a felmérést végzők számára), https://ec.europa.eu/eurostat/documents/205002/13686460/C1-LUCAS-2022.pdf.

([32]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Unutilised_agricultural_area_(NUAA), 137. o.

I. MELLÉKLET

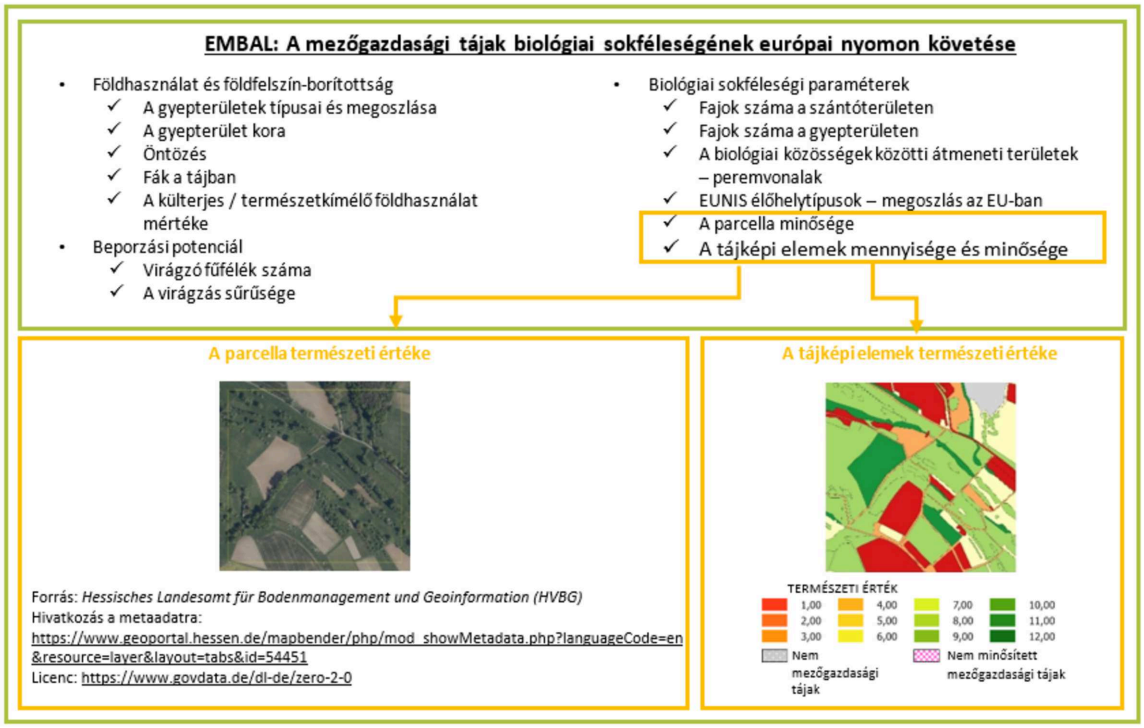
A mezőgazdasági tájak biológiai sokféleségének európai nyomon követése (EMBAL)

Az EMBAL ([1]) egy megbízható nyomonkövetési eszköz a mezőgazdasági tájak biológiai sokféleségének állapotára vonatkozó információk gyűjtésére az uniós tagállamokban. Ez egy szabványosított helyszíni felmérés (*in situ* adatgyűjtés), amelyet több célra használnak, többek között: i. a mezőgazdasági tájképi elemek felszínborításának/használatának, típusainak, kiterjedésének és minőségének rögzítése, és ii. az élőhelytípusok rögzítése (EUNIS osztályozás) a mezőgazdasági tájon belül.

A Bizottság 2022-ben és 2023-ban mind a 27 uniós országban elindította az EMBAL kezdeményezést, 3 000 véletlenszerűen kiválasztott parcella vizsgálatával. Minden egyes vizsgált parcella 500 x 500 m területet fedett le, a parcellák száma országonként pedig az ország területétől és a mezőgazdasági földterületek arányától függően 30 és 250 között mozgott. Minden parcellán rögzítettek minden tájképi elemet, és egy képzett felmérő értékelte azokat a minőség (azaz a természeti érték) szempontjából egy paraméterlista alapján (például elemtípus, a fűfélék és virágok száma és sűrűsége, indikátor növényfajok abundanciája és gazdagsága stb.). Az EMBAL módszertana teljes mértékben összhangban van a LUCAS-felméréssel.

1. ábra

Az EMBAL-felmérés során gyűjtött információk (szemelvény) és példa a vizsgált parcellához és a tájképi elemeihez rendelt „természeti értékre”.

([1]) https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696.

II. MELLÉKLET

Agrárerdészeti rendszerek ([1])

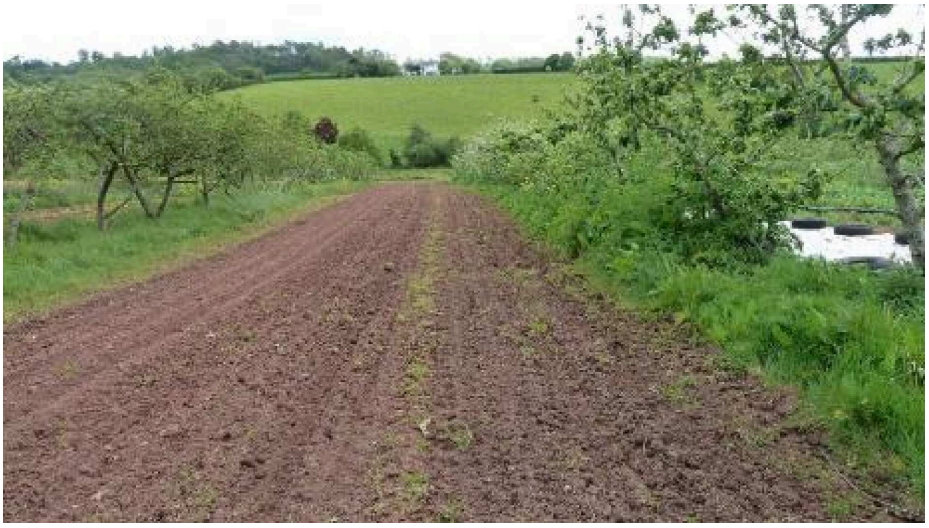
1. **Szántóföldi kultúrával kombinált agrárerdészeti rendszer**

Meghatározás: olyan agrárerdészeti rendszerek, amelyek egynyári vagy évelő növényekkel (haszonnövényekkel és fákkal) borított fás növényzetből állnak ([2]).

Idetartoznak azok a megművelt táblák, ahol a fák elhelyezkedése szellős, vagy sorokba vannak rendezve. Magában foglalja továbbá a „köztes termesztést", például gyorsan növő, rövid rotációs idejű cserjék sávjaival gazdagított táblákat. Tartalmazhat őshonos fafajokat vagy ültetett fákat, például gyümölcsfákat vagy bokrokat.

2. ábra

Almafák és zöldségek

3. ábra

Fák és fekete árpa

([1]) Valamennyi fénykép forrása az AGFORWARD projekt, https://www.flickr.com/photos/agforward/.

([2]) McAdam, J.H. et al., „Classifications and Functions of Agroforestry Systems in Europe" in Rigueiro-Rodríguez, A., McAdam, J., Mosquera-Losada, M.R., eds., *Agroforestry in Europe. Advances in Agroforestry*, 6. kötet. Springer, Dordrecht, 2009, https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8272-6_2.

4. ábra

Káposztasáv (újonnan kialakított agrárerdészeti parcella)

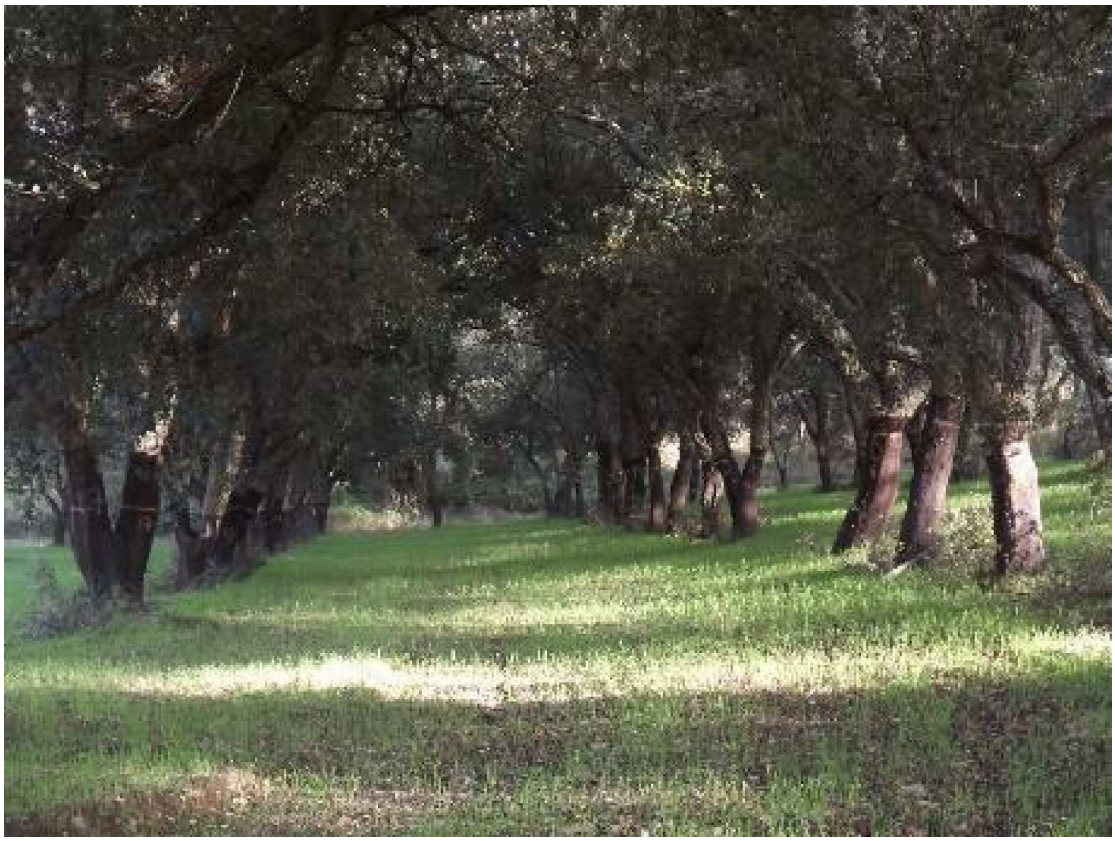
5. ábra

Tölgyfák és levendula

6. ábra

Paratölgy zabbal

7. ábra

Erdő-szántó rendszer

2. **Erdei legeltetési rendszer**

Meghatározás: a fás növényzetet takarmánytermesztéssel és állattenyésztéssel ötvöző agrárerdészeti rendszerek (legelő/állatok és fák) ([3]).

Idetartoznak az olyan rendszerek, mint a hagyományos fás legelők, valamint az újonnan telepített, fákból és legelőkből álló agrárerdészeti rendszerek, ahol a háziasított állatok (például szarvasmarhák, sertések, juhok, kecskék, baromfi) ugyanazon a parcellán legelnek.

Az ilyen agrárerdészeti rendszernek feltételezhetően megfelelő, az EUNIS szerint besorolt élőhelyek a következők: hemiboreális és boreális fás legelők és rétek ([4]), mediterrán fás legelők és rétek, mérsékelt övezeti fás legelők és rétek.

Az élőhelyvédelmi irányelv I. mellékletében felsorolt, a szóban forgó rendszereknek megfelelő lehetséges élőhelyek a következők: Fennoskandináv fás legelők és legelőerdők örökzöld tölgyfajokkal (Quercus spp.)

8. ábra

Montado legeltetett állatállománnyal

([3]) McAdam et al., ugyanott.
([4]) https://forum.eionet.europa.eu/european-red-list-habitats/library/terrestrial-habitats/e.-grasslands/e7.2-hemiboreal-and-boreal-wooded-pasture-and-meadow/download/en/1/E7.2 Hemiboreal and boreal wooded pasture and meadow.pdf.

9. ábra

Legeltetett gyümölcsös (almafák)

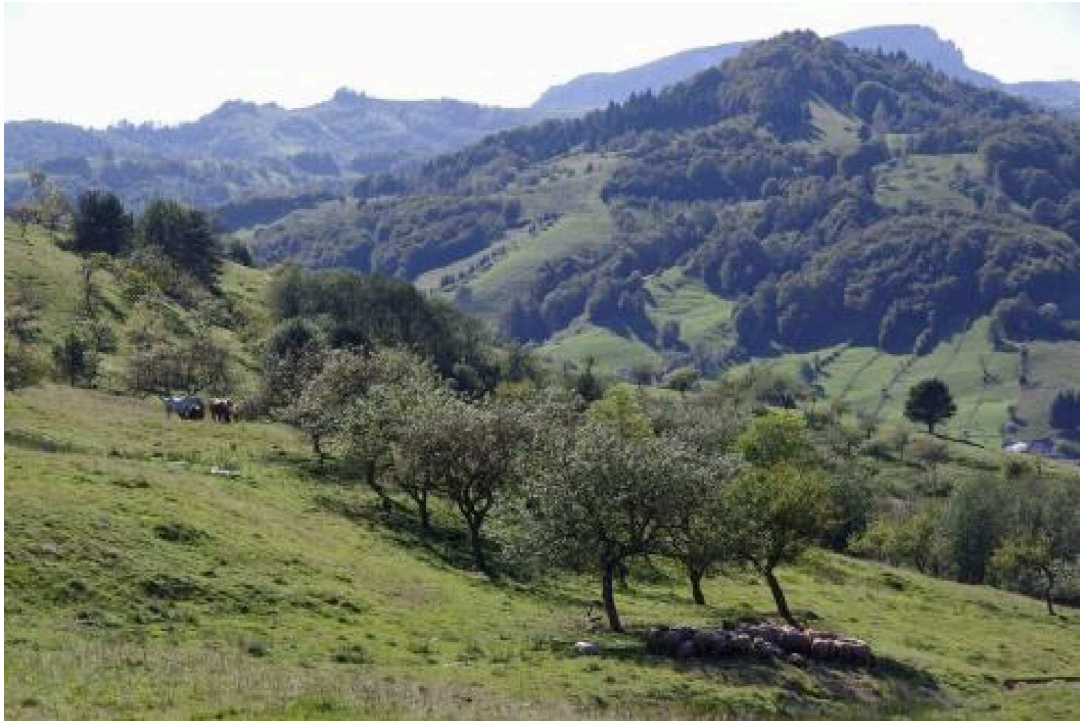
10. ábra

Gyümölcsösben legeltetett juhok (©Pixabay n.d.)

11. ábra

Erdei legeltetési rendszer

12. ábra

Erdei legeltetési rendszer

3. **Agrárerdészeti legeltetési rendszer**

Agrárerdészeti legeltetési rendszer: Meghatározás: olyan agrárerdészeti rendszerek, amelyek ötvözik a fás növényzetet a takarmánytermesztéssel és az állattenyésztéssel, valamint az egynyári vagy évelő növénykultúrákkal (haszonnövények, legelő/állatok és fák) ([5]), például az ugyanazon a parcellán fákat és növényeket is magukban foglaló agrárerdészeti rendszerek, ahol állatok legelnek a haszonnövények (gyakran gabonafélék) betakarítása után. Az agrárerdészeti legeltetési rendszerben a szántóföldi és az állattenyésztési összetevők általában időben és térben is elkülönülnek egymástól ([6]).

A fák lehetnek erdei fajok vagy ültetett fák, amelyeket a részeik (gyümölcsök, kéreg, ágak, faanyag) kitermelése/felhasználása céljából gondoznak; a haszonnövények lehetnek egynyári vagy évelő fajok; az állatok pedig szarvasmarhák, sertések, juhok, kecskék és baromfik lehetnek.

13. ábra

Montado és gabonafélék (legeltetett állatok jelenléte az év bizonyos időszakaiban)

([5]) McAdam et al., ugyanott.

([6]) Antonio Rigueiro-Rodríguez et al., *Agroforestry in Europe: Current Status and Future Prospects*, Spinger Dordrecht, 2009, https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8272-6.

14. ábra

Montado (Portugália)

III. MELLÉKLET

Az integrált igazgatási és kontrollrendszer térinformatikai adatai a MePaR-ból és a GSA-ból

Az integrált igazgatási és kontrollrendszer több digitális és összekapcsolt adatbázisból áll, különösen: az uniós tagállamokban található összes mezőgazdasági parcella azonosítására szolgáló rendszer, az úgynevezett mezőgazdasági parcellaazonosító rendszer (MePaR); a földrajzi térinformatikai kérelmezési rendszer (GSA), amely lehetővé teszi a mezőgazdasági termelők számára, hogy grafikusan bejelentsék azokat a mezőgazdasági területeket, amelyekre támogatást kérnek; valamint a mezőgazdasági tevékenységek megfigyelésére, nyomon követésére és értékelésére szolgáló területmegfigyelő rendszer (AMS).

Az Európai Bizottság létrehozott egy eljárást az integrált igazgatási és kontrollrendszer téradataihoz való jobb hozzáférés és azok újrafelhasználása érdekében ([1]).

Annak érdekében, hogy javuljon az integrált igazgatási és kontrollrendszer adatainak elérhetősége, az Európai Bizottság létrehozott egy adatmegosztási eljárást ([2]), amelyet a tagállamoknak kell végrehajtaniuk. Az alapul szolgáló INSPIRE-irányelvnek köszönhetően a tagállamok kötelesek megosztani téradataikat, amennyiben azok az uniós környezetvédelmi politika (például a zöld megállapodás biológiai sokféleségre, talajra és éghajlatra vonatkozó politikái) szempontjából relevánsak.

([1]) Ezeket az adatokat a tagállamok (koordinációs szervek és kifizető ügynökségek) kezelik. Ez jelenleg a MePaR-ban és a GSA-ban szereplő adatokat érinti, az AMS-ből származó adatokat nem.

([2]) A tagállamok az integrált igazgatási és kontrollrendszer téradatainak megosztására vonatkozó alábbi technikai iránymutatásokat követik: 1. rész: Adatfeltárás: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f09b0355-f7c5-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en; és 2. rész: Interoperabilitás: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a048b9e-431c-11ef-865a-01aa75ed71a1/language-en.